

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Фучеджи Валентина Іванівна

УДК 336.658.1:005.334

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Одеському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Коваленко Вікторія Володимирівна,
Одеський національний економічний університет,
завідувач кафедри банківської справи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Шевцова Олена Йосипівна,
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара (м. Дніпропетровськ),
завідувач кафедри банківської справи

кандидат економічних наук, доцент
Болгар Тетяна Миколаївна,
Кременчуцький інститут Дніпропетровського
університету імені Альфреда Нобеля
(м. Кременчук),
завідувач кафедри фінансів та банківської справи

Захист дисертації відбудеться «28» березня 2014 р. о 15.00 год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.055.01 в Одеському
національному економічному університеті за адресою: 65082, м. Одеса,
вул. Преображенська, 8, ауд. 217.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеського
національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса,
вул. Преображенська, 8, ауд. 211.

Автореферат розісланий «27» лютого 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. О. Даниліна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Теорія і практика управління фінансовою безпекою суб'єктами підприємництва набуває особливого значення в умовах циклічного розвитку економіки. Вітчизняні суб'єкти підприємництва функціонують у складних соціально-економічних умовах невизначеності та динамічності зовнішнього середовища. За даних умов виникають чинники зовнішнього та внутрішнього характеру, що дестабілізують виробничу та фінансову діяльність суб'єктів підприємництва.

Сучасні тенденції розвитку вітчизняних суб'єктів підприємництва свідчать про необхідність підвищення їх фінансової стійкості. Головною умовою забезпечення фінансової стійкості суб'єктів підприємництва є формування дієвої системи управління фінансовою безпекою, яка забезпечує прогнозування, попередження, подолання загроз суб'єктів підприємництва, зокрема фінансової кризи та одночасно утримувати стабільне їх функціонування. Таким чином підвищується теоретичний і практичний інтерес до розробки науково-методичного підґрунтя управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Підходи до формування ефективної системи управління фінансовою безпекою повинні бути адекватними основним принципам ринкової економіки, що дає можливість суб'єктам підприємництва приймати управлінські рішення при формуванні стратегії їх фінансової діяльності.

Проблемам управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва присвячено наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених-економістів, таких як С.І. Адаменко, Е. Альтман, Д.А. Артеменко, М.Д. Алексеєнко, О.І. Барановський, О.Ф. Балацький, В.Г. Бівер, І.А. Бланк, Т.М. Болгар, П.А. Герасимов, К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко, М.І. Зубок, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, Г.В. Карпінська, В.В. Коваленко, Г.О. Крамаренко, В.Г. Крижанівська, О.А. Криклій, Е.М. Коротков, Л.О. Лігоненко, Р. Ліс, Я. Корнаї, В.П. Москаленко, Є.В. Новосядло, В. Ойкен, Б.А. Райзберг, О.О. Терещенко, Ю.В. Тінтулов, В.А. Тінтулов, С.Я. Салига, Е.А. Уткін, О.Й. Шевцова, І. Шумпетер та багато інших.

Проте до сьогодні низка питань стосовно саме управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва залишається нерозглянутою повною мірою, а саме: потребують удосконалення теоретико-методичні положення управління фінансовою безпекою, залишається широким спектр поглядів на поняття «фінансова безпека суб'єктів підприємництва», що, у свою чергу, ускладнює визначення конкретних заходів і управлінських дій у період перебування суб'єктів підприємництва у стані кризи. Важливою проблемою для вирішення залишається визначення концептуальних основ функціонування ефективної системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва. У сучасних наукових дослідженнях відсутня конкретизація методичних підходів щодо індикаторів, які визначають рівень фінансової безпеки саме суб'єктів підприємництва. Таким чином, існує об'єктивна необхідність у проведенні

комплексного дослідження сучасного стану, визначенні системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Важливість дослідження вказаної проблеми та недостатній рівень її теоретичної і практичної розробки визначили вибір теми дисертаційного дослідження, свідчать про її актуальність, теоретичну та практичну значимість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами Вибраний напрямок досліджень пов'язаний з планом науково-дослідних робіт кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету Міністерства освіти і науки України. Дисертаційне дослідження проведено у межах комплексної теми кафедри «Теоретичні і практичні проблеми становлення та розвитку фінансового ринку в Україні» (номер державної реєстрації 0108U011020).

До звіту за даною темою увійшли дослідження автора щодо теоретико-методичних засад формування системи управління фінансовою безпекою, визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, формування портфеля інструментів управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Мета дослідження полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо реалізації системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Відповідно до поставленої мети дисертаційного дослідження були сформульовані такі завдання:

- визначити характеристики фінансової кризи та її вплив на формування системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва;
- обґрунтувати складові системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва;
- встановити взаємозв'язок та взаємообумовленість фінансової безпеки та системи антикризового фінансового управління суб'єктами підприємництва;
- обґрунтувати підходи до управління фінансовим циклом суб'єктів підприємництва у системі управління фінансовою безпекою;
- проаналізувати методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості суб'єктів підприємництва;
- розробити методичний підхід до діагностики ймовірності виникнення фінансової кризи у суб'єктів підприємництва;
- розробити методику розрахунку індикатору рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва;
- розробити науково-методичне забезпечення формування антикризової програми як підґрунтя для формування портфеля інструментів фінансової безпеки суб'єктів підприємництва;
- визначити антикризові заходи для їх використання в системі управління фінансовою безпекою суб'єктами підприємництва.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і методичних засад та практичних заходів управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дисертаційної роботи становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених та спеціалістів з питань управління фінансовою безпекою та фінансування антикризових заходів.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційній роботі використано загальнонаукові методи дослідження: аналіз і синтез, які використані в процесі дослідження теоретичних аспектів управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва; економіко-статистичні методи, зокрема: порівняння (оцінка фінансового стану суб'єктів підприємництва), графічний (для наочного представлення статистичного матеріалу та схематичного подання деяких теоретичних і практичних положень дисертаційної роботи), а також методи діагностики, деталізації та узагальнення, індуктивний і дедуктивний, метод порівняння, SWOT-аналіз.

Інформаційну та нормативну базу дисертаційного дослідження склали офіційні статистичні матеріали Державної служби статистики України, Одеського обласного статистичного управління, нормативні акти Кабінету Міністрів України; законодавчі та нормативні акти України, інформація з мережі Інтернет, офіційні форми звітів суб'єктів підприємництва України.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційній роботі вирішено наукову задачу розробки теоретико-методичних та практичних рекомендацій формування системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Серед одержаних наукових результатів, що містять наукову новизну і виносяться на захист, такі:

вперше:

- визначено поелементну структуру системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва, реалізація якої дозволяє суб'єктам підприємництва виконувати свої зобов'язання в умовах допустимого ризику та протистояти виникненню фінансової кризи;

удосконалено:

- методичний підхід до визначення індикатора фінансової безпеки, який на відміну від існуючих підходів дозволяє оцінити рівень антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва для розробки антикризових заходів функціонування суб'єктів підприємництва в умовах визначеності, невизначеності та ризику;
- методичний підхід до визначення ймовірності виникнення фінансової кризи у суб'єктів підприємництва та визначення її масштабів на основі розрахунку інтегрального показника, який базується на відміну від існуючих на використанні методу таксономії та дає можливість спрогнозувати період настання кризи;
- науково-методичне забезпечення розробки антикризової програми для суб'єктів підприємництва, що дозволяє при різних масштабах фінансової

кризи обирати інструменти фінансової безпеки, які систематизовано у межах антикризової програми;

набули подальшого розвитку:

- комплекс характеристик, які притаманні фінансовій кризі як економічному процесу, що дозволило своєчасно ідентифікувати параметри фінансової кризи та узагальнити систему порогових значень показників, яка направлена на раннє попередження та виявлення симптомів фінансової кризи;
- підхід до оцінювання позитивних та негативних факторів впливу на розвиток суб'єктів підприємництва методом SWOT-аналізу, який дозволяє не тільки визначити ступінь прояву сильних та слабких сторін на діяльність суб'єктів підприємництва, а також включає оцінку їх конкурентоспроможності з максимальним врахуванням специфіки функціонування суб'єктів підприємництва.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні й методичні положення дисертаційного дослідження доведені до рівня конкретних пропозицій та методичних розробок, придатних для практичного використання в системі фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Впровадження даних розробок у практику діяльності суб'єктів підприємництва дозволило суттєво підвищити якість управлінських рішень при реалізації системи управління фінансовою безпекою.

Розроблені рекомендації та пропозиції щодо удосконалення комплексної оцінки фінансового стану суб'єктів підприємництва до настання фінансової кризи за допомогою індикатора фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, що сформований на основі результатів аналізу чистого грошового потоку та фінансової стійкості суб'єктів підприємництва надав можливість визначити фінансову стійкість до фінансової кризи на ПрАТ «Одесавинпром» (довідка №1089 від 07.12.2012 р.). Розроблена методика діагностики ймовірності настання фінансової кризи та визначення її масштабів прийнята до впровадження та використана фінансовим управлінням Болградської районної державної адміністрації (довідка №11 від 17.01.2013 р.). Методичний підхід до розробки антикризової програми впроваджено в практичну діяльність ПрАТ «Харчовик» (довідка №577 від 22.11.2012 р.).

Окремі результати, отримані під час досліджень, використано в навчальному процесі Одеського національного економічного університету при створенні навчально-методичного комплексу та викладанні дисциплін «Фінанси-2», «Фінансова санація та банкрутство підприємств», «Управління фінансово-нестійкою компанією» (довідка №01-18/412 від 04.03.2013 р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним дослідженням. Усі наукові результати, викладені в ній, одержані автором самостійно. Особистий внесок здобувача у роботах, виконаних у співавторстві, визначено у списку публікацій. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи автора.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні і методичні результати дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися й одержали

позитивну оцінку на науково-практичних конференціях, серед яких: V Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців «Україна в умовах соціально-економічного розвитку: проблеми та перспективи» (м. Одеса, 2010 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки» (м. Сімферополь – Севастополь, 2010 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція (м. Київ, 2010 р.); I Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації» (м. Тернопіль, 2010 р.); Підсумкові науково-практичні конференції професорсько-викладацького складу (м. Одеса, 2010–2011 рр.); VI Всеукраїнська науково-практична конференція молодих науковців «Україна в посткризовий період: економічний і політичний аспекти» (м. Одеса, 2011 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасна економічна система та тенденції її розвитку на початку третього тисячоліття» (м. Івано-Франківськ, 2011 р.); Всеукраїнська наукова конференція студентів та аспірантів «Європейський союз»: економіка і політика в глобальному і регіональному вимірах» (м. Одеса, 2012 р.); XVII Міжнародна науково-практична конференція «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика» (м. Луцьк, 2012 р.); VIII Міжнародна науково-практична конференція «Научная индустрия европейского континента» (Чехія, 2012 р.); II Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Ринкова природа інституційних трансформацій сучасних економічних систем» (м. Чернівці, 18–20 квітня 2013 р.); II Міжнародна науково-практична конференція «Вплив умов кредитування на процеси стимулювання розвитку економіки» (м. Одеса, 19-20 вересня 2013 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 22 наукових праць, з яких 13 статей у наукових фахових виданнях, 2 статті в інших наукових виданнях, 7 публікацій у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій здобувача складає 7,18 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, викладених на 305 сторінках комп'ютерного тексту. Список літератури, що складається із 231 джерела, розташовано на 24 сторінках, 3 додатки подано на 95 сторінках. Матеріали дисертації містять 22 таблиці та 29 ілюстрацій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, зв'язок роботи з науковими програмами, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва**» уточнено поняття «фінансова криза», «фінансова безпека суб'єктів підприємництва», узагальнено теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою, визначено класифікаційні

ознаки фінансової кризи та її вплив на систему управління фінансовою безпекою, обґрунтовано методичні засади формування системи управління фінансовою безпекою.

На підставі проведеного аналізу існуючих наукових підходів до визначення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва у роботі автором обґрунтовано, що фінансова безпека суб'єктів підприємництва захищеність суб'єктів підприємництва від загроз, яка характеризується фінансовим станом і забезпечується збалансованістю наявних фінансових ресурсів. — це

Для реалізації завдань та принципів управління фінансовою безпекою автором виокремлено характеристики фінансової кризи на рівні суб'єктів підприємництва. До характеристик фінансової кризи суб'єктів підприємництва віднесено такі: фінансова криза виникає несподівано на усіх стадіях життєвого фінансового циклу суб'єктів підприємництва, без будь-яких об'єктивних причин, але може виникнути і відповідно до прогнозів; виявляє протиріччя та невідповідність традиційного фінансового управління; призводить до дефіциту часу і вносить підвищений ступінь невизначеності в оцінку ситуації; відображає непристосованість суб'єктів підприємництва до змін, які відбуваються у зовнішньому середовищі, але може бути обумовлена впливом внутрішніх чинників, не залежних від зовнішніх умов; передбачає два варіанти виходу з кризи – ліквідацію суб'єктів підприємництва як радикальну форму, або успішне подолання фінансової кризи; являє собою точку перетину в послідовності подій і дій, одночасно загрожуючи стратегічним цілям суб'єктів підприємництва; основною формою прояву виступає істотне порушення фінансової рівноваги суб'єктів підприємництва; має циклічний характер.

Обґрунтовано, що основним каналом реалізації системи управління фінансової безпеки є підсистема антикризового фінансового управління суб'єктами підприємництва. Взаємозв'язок та взаємообумовленість фінансової безпеки та антикризового фінансового управління обґрунтовано на підставі виокремлених критеріїв (предмет, об'єкт, ціль управління, задачі, функції, принципи, методи та період управління).

Автором встановлено, що основними напрямками управління фінансовою безпекою є профілактика, запобігання і розпізнавання фінансової кризи, подолання існуючої фінансової кризи та ліквідація її наслідків. Ефективність управління фінансовою безпекою характеризується ступенем досягнення поставлених цілей. У роботі запропоновано поелементну структуру системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва, яка включає у себе визначені суб'єкти і об'єкти, мету, принципи, завдання, методи та інструменти (рис. 1).

У другому розділі «**Методичні підходи до формування системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва (на прикладі виноробної промисловості України)**» обґрунтовано підходи до управління фінансовим циклом суб'єктів підприємництва у системі управління фінансовою безпекою, проаналізовано підходи до оцінювання фінансової стійкості суб'єктів

Рис. 1 Поелементна структура системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва

Джерело: розроблено автором

підприємництва, розроблено та запропоновано методичний підхід до діагностики ймовірності виникнення фінансової кризи у суб'єктів підприємництва.

Автором проведено аналіз сучасних моделей і методів діагностики симптомів фінансової кризи на прикладі суб'єктів підприємництва виноробної промисловості.

За результатами дослідження галузевих особливостей суб'єктів підприємництва виноробної промисловості визначено основні чинники, що впливають на їх фінансову стабільність: низька купівельна спроможність населення; скорочення державної підтримки розвитку виноробної промисловості; наявність на ринку дешевого алкоголю та фальсифікату; невідповідність сучасним вимогам оснащення технологічного устаткування вітчизняних виноробних суб'єктів підприємництва; висока процента ставка за кредитами; розбалансованість ринку збуту виноробної продукції; відсутність зацікавленості у вітчизняних та зарубіжних інвесторів вкладати кошти у виробництво через тривалу окупність.

На підставі проведеного аналізу науково-методичних підходів до управління фінансовим циклом суб'єктів підприємництва у роботі встановлено вплив довжини фінансового циклу на потребу в грошових коштах та виокремлено фактори, що впливають на його довжину (зовнішні та внутрішні).

До зовнішніх факторів віднесено: кон'юнктура ринку реалізації виноробної продукції; кон'юнктура фінансового ринку; можливість залучення коштів безоплатного цільового фінансування; система оподаткування виноробних суб'єктів підприємництва.

До внутрішніх віднесено: життєвий цикл суб'єктів підприємництва; тривалість операційного циклу; сезонний характер виробництва та реалізації продукції виноробних суб'єктів підприємництва впливає на інтенсивність надходження грошових коштів; фінансовий менталітет керівництва та менеджерів впливає на вибір фінансування активів та здійснення фінансових операцій, за рахунок чого можна визначити структуру за видами грошових потоків виноробних суб'єктів підприємництва, рівень прибутковості фінансових інвестицій.

Аналіз факторів, які впливають на формування грошових потоків суб'єктів підприємництва виноробної промисловості довів, що одними із основних факторів виступають сезонний характер діяльності виноробних суб'єктів підприємництва, специфіка галузі та вид діяльності. Під їх впливом виникають сезонні коливання грошових потоків.

За результатами проведеного аналізу структури фінансового циклу дев'яти суб'єктів підприємництва виноробної промисловості було встановлено, що характерним для усіх суб'єктів підприємництва, що досліджуються, є незначний середній час погашення дебіторської заборгованості та висока питома вага часу погашення кредиторської заборгованості, що посилює фінансову залежність суб'єктів підприємництва від кредиторів.

У роботі проведено експрес-діагностику аналізованих суб'єктів підприємництва для отримання об'єктивної інформації щодо поточного їх фінансового стану за показниками чистого грошового потоку, ліквідності,

фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності з використанням моделей Альтмана, Спрінгейта, Ліса, Таффлера та ін. Встановлено, що результати діагностики за різними методами відрізняються та не дають однозначної оцінки ступеня ризику банкрутства. Це свідчить про недостатню адаптивність цих методів до реалій українських суб'єктів підприємництва.

За результатами проведеної експрес-діагностики та SWOT-аналізу автором зроблено висновки щодо необхідності впровадження антикризових заходів не тільки у суб'єктів підприємництва, які вже перебувають у стані фінансової кризи, а й у суб'єктів підприємництва, які функціонують досить успішно.

Встановлено, що в сьогоденних складних умовах розвитку виноробних суб'єктів підприємництва для відновлення фінансової стійкості, платоспроможності, захисту від фінансових криз та нейтралізації їх наслідків необхідно акцентувати увагу на участі суб'єктів підприємництва у міжнародних семінарах і виставках-ярмарках, використанні наявних родючих ґрунтів, приємних кліматичних умов для вирощування винограду, партнерстві з виробниками сировини, освоєнні нових ринків збуту та державної підтримки.

На підставі проведеного дослідження у роботі запропоновано методичний підхід до визначення ймовірності виникнення фінансової кризи у суб'єктів підприємництва та визначення її масштабів на основі розрахунку інтегрального показника, який базується на використанні методу таксономії (рис. 2).

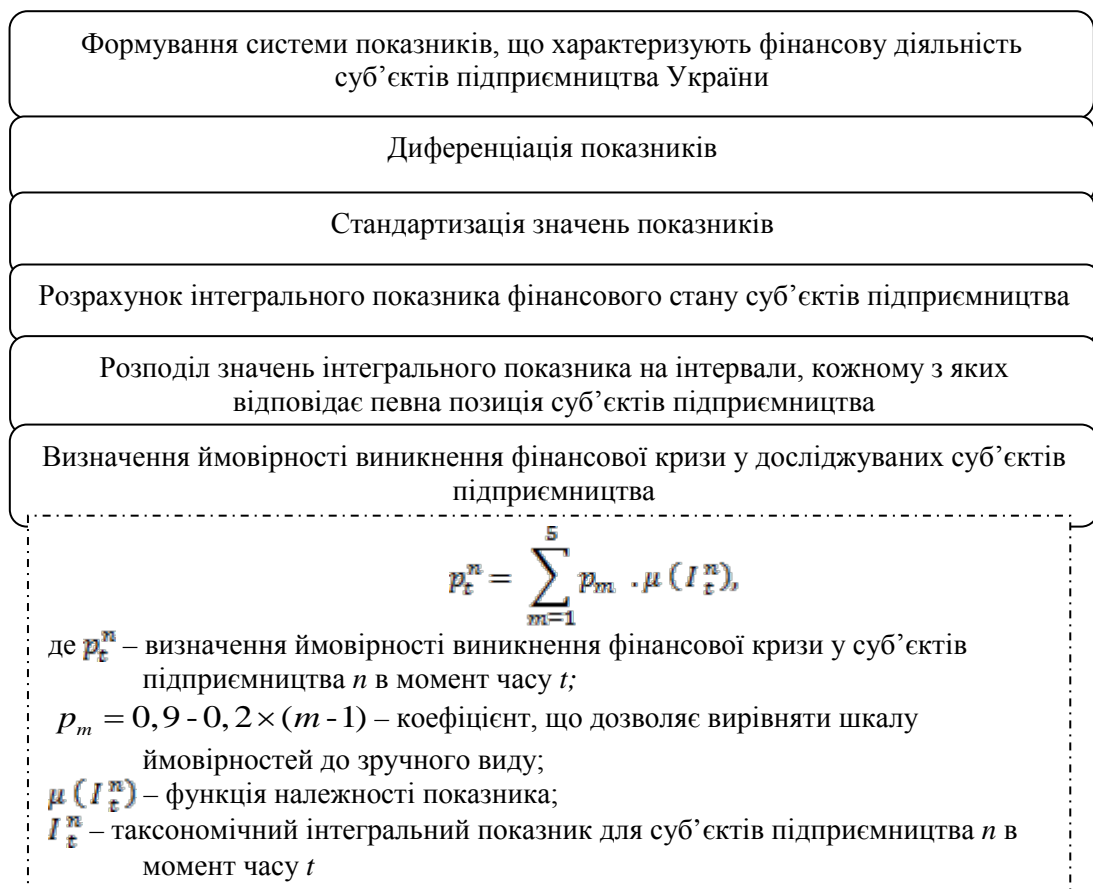

Рис. 2 Алгоритм визначення ймовірності виникнення фінансової кризи у суб'єктів підприємництва

Джерело: розроблено автором

Шкала інтерпретації результатів запропонованої методики визначення ймовірності виникнення фінансової кризи масштабів суб'єктів підприємництва представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Шкала масштабів фінансової кризи у суб'єктів підприємництва

Масштаби фінансової кризи	Ймовірність настання фінансової кризи	Значення P
Відсутність схильності до фінансової кризи	Незначна	0 –0,2
Відсутність фінансової кризи	Низька	0,2–0,4
Легка фінансова криза	Середня	0,4–0,6
Глибока фінансова криза	Велика	0,6–0,8
Катастрофічна фінансова криза	Гранично велика	0,8–1

Джерело: розроблено автором

За результатами апробації запропонованої методики, обрана для дослідження сукупність суб'єктів підприємництва розподілилася за масштабами фінансової кризи, наступним чином: ПрАТ «Одесавинпром», ПрАТ «Харчовик», ПрАТ «Ізмаїльський винзавод», ПАТ «Коблево», ПАТ «Золоте поле» та ПрАТ «Бахчисарайський виноробний завод» знаходяться у глибокій фінансовій кризі, а такі суб'єкти підприємництва, як ПрАТ «Одеський завод шампанських вин», ПрАТ «Болградський виноробний завод», ПрАТ «Вікторія», знаходяться у катастрофічній фінансовій кризі.

У третьому розділі «**Напрями та шляхи удосконалення антикризового фінансового управління в системі фінансової безпеки суб'єктів підприємництва**» розроблено методику розрахунку індикатору рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, запропоновано науково-методичне забезпечення формування антикризової програми, надано характеристику антикризовим заходам для використання в системі управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

З огляду на актуальність своєчасного виявлення симптомів фінансової кризи у суб'єктів підприємництва в дисертації доведено, що ефективність управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва має прояв через рівень індикатору фінансової безпеки, який характеризує антикризова фінансова стійкість суб'єктів підприємництва. У роботі обґрунтовано економічну сутність антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва та визначені її концептуальні основи. Основою антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва є: формування інформаційної бази та системи індикаторів стійкості, проведення моніторингу та аналізу, стрес-тесту визначення стійкості суб'єктів підприємництва до фінансових криз, розробка рекомендацій щодо коригування політики розвитку суб'єктів підприємництва з метою посилення стійкості його функціонування та запобігання фінансовим кризам.

Автором доведено, що визначення рівня фінансової безпеки є важливим етапом для формування пріоритетних напрямків розвитку суб'єктів підприємництва та управління фінансовою безпекою, що зменшить негативний вплив нестабільного зовнішнього середовища та мінімізації загроз для динамічного їх розвитку.

Для узагальнюючої комплексної оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва запропоновано визначення індикатора фінансової безпеки, розрахунок якого базується на використанні критеріїв забезпечення антикризової фінансової стійкості (рис. 3).

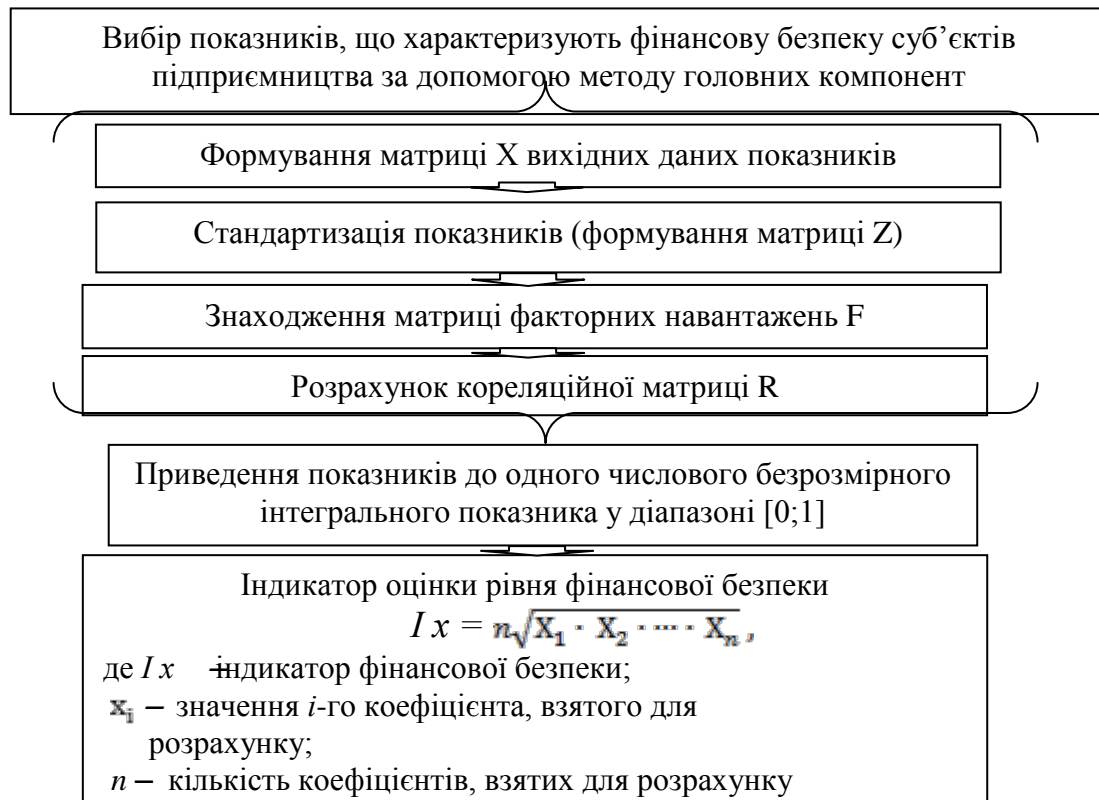

Рис. 3 Алгоритм розрахунку індикатора фінансової безпеки суб'єктів підприємництва

Джерело: розроблено автором

Індикатор фінансової безпеки суб'єктів підприємництва визначено у межах від 0 до 1, а лаг індикатора – на рівні 0,5. Розрахунок індикатора фінансової безпеки суб'єктів підприємництва представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка індикатору фінансової безпеки суб'єктів підприємництва за період 2007–2012 рр. (на кінець періоду)

№ пор.	Назва суб'єкта підприємництва	Роки					
		2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	ПрАТ «Одесавинпром»	0,235	0,242	0,212	0,302	0,254	0,125
2	ПрАТ «Одеський завод шампанських вин»	0,120	0,166	0,238	0,257	0,178	0,231

Продовж. табл. 2

3	ПрАТ «Харчовик»	0,100	0,112	0,168	0,184	0,177	0,199
4	ПрАТ «Болградський виноробний завод»	0,135	0,151	0,125	0,137	0,096	0,093
5	ПрАТ «Ізмаїльський винзавод»	0,100	0,100	0,326	0,181	0,057	0,059
6	ПрАТ «Вікторія»	0,120	0,158	0,428	0,184	0,246	0,102
7	ПАТ «Коблево»	0,307	0,220	0,226	0,214	0,200	0,169
8	ПАТ «Золоте поле»	0,100	0,147	0,056	0,061	0,064	0,067
9	ПрАТ «Бахчисарайський виноробний завод»	0,157	0,175	0,046	0,046	0,071	0,033

Джерело: розраховано автором

На основі проведеного розрахунку індикатору фінансової безпеки та визначеного масштабу фінансової кризи у суб'єктів підприємництва запропоновано матрицю реалізації функції управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва. Результати побудови матриці реалізації функції управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва при різних масштабах фінансової кризи представлені у таблиці 3.

Таблиця 3

**Матриця реалізації функції управління фінансовою безпекою
суб'єктів підприємництва при різних масштабах фінансової кризи**

Масштаби фінансової кризи	Функції та їх характеристика	Результат реалізації функції	Межі індикатору фінансової безпеки суб'єктів підприємництва
Управління в умовах відсутності фінансової кризи			
Відсутність схильності до фінансової кризи	Діагностика чинників зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування суб'єктів підприємництва.	На основі отриманої інформації формується висновок про фінансовий стан.	Від 0,5 до 1,0 суб'єкти підприємництва
Відсутність фінансової кризи	Прогнозування та оцінка. можливих ризиків та наслідків впливу негативних чинників.	Розробка та реалізація превентивних антикризових заходів. Проведення фінансового моніторингу.	фінансово стійкі по відношенню до факторів внутрішнього та зовнішнього середовища
Управління в умовах фінансової кризи			
Легка фінансова криза	Виявлення перших сигналів фінансової кризи та оцінка її масштабів.	Висновок про наявність фінансової кризи та її вплив на фінансову діяльність.	Від 0 до 0,5 балів суб'єкти
Глибока фінансова криза	Аналіз причин, що викликали фінансову кризу. Ідентифікація масштабу	Інформаційне забезпечення для прийняття рішення	підприємництва мають фінансові труднощі та

Катастрофічна фінансова криза	фінансової кризи. Розробка та затвердження антикризової програми.	щодо антикризових заходів. Оцінка успішності реалізації антикризових заходів, зазначених в антикризовій програмі.	знаходяться у фінансовій кризі
-------------------------------	--	--	--------------------------------

Джерело: складено автором

Запропонована матриця реалізації функції управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва дозволила окреслити напрямки управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва та надати рекомендації щодо вибору антикризових заходів у межах обраної антикризової програми для стабілізації їх фінансової діяльності.

У роботі запропоновано та обґрунтовано науково-методичне забезпечення розробки антикризової програми для суб'єктів підприємництва, що дозволило при різних масштабах фінансової кризи обрати адекватні антикризові заходи. Структурно-логічна схема формування антикризової програми включає в себе наступні етапи: виявлення слабких місць, що стримують розвиток суб'єктів підприємництва; розробка гіпотез, прогнозів стосовно розвитку суб'єктів підприємництва; генерація ідей відносно шляхів та методів фінансового оздоровлення суб'єктів підприємництва; розробка стандартів, на яких базується антикризова програма; проведення аналізу запропонованих альтернативних антикризових програм; оцінка наслідків реалізації запропонованих антикризових програм; вибір найбільш раціональної антикризової програми; узгодження антикризової програми з власниками та керівниками суб'єктів підприємництва; прийняття антикризової програми та доведення її до виконавців.

У дисертації систематизовано антикризові заходи, а саме:

- антикризові заходи за внутрішніми джерелами фінансування: управління дебіторською заборгованістю, зворотний лізинг, збільшення виторгу від реалізації, реструктуризація активів;
- антикризові заходи за зовнішніми джерелами фінансування: трансформація боргу у власність, конверсія короткотермінової заборгованості в довготермінову, пролонгація заборгованості, поручительство як кредитне забезпечення, списання заборгованості, кошти фінансових інститутів, надання санаційних кредитів, державні антикризові заходи;
- антикризові заходи за рахунок зменшення витрат: зниження собівартості продукції (зниження витрат на сировину і матеріали, на заробітну плату, на паливо та енергоресурси), скорочення витрат з чистого прибутку (уникнення штрафів).

Антикризові заходи та реалізація функції управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва застосовуються залежно від виявленого масштабу фінансової кризи.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і вирішення наукової задачі розробки теоретичних і методичних положень формування науково-методичного забезпечення системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва в умовах динамічного розвитку та невизначеності зовнішнього середовища.

Основні висновки виконаного дисертаційного дослідження полягають у наступному:

1. Визначено характеристики фінансової кризи на рівні суб'єктів підприємництва, а саме: фінансова криза виникає несподівано на усіх стадіях життєвого фінансового циклу суб'єктів підприємництва, без будь-яких об'єктивних причин, але може виникнути і відповідно до прогнозів; виявляє протиріччя та невідповідність традиційного фінансового управління; приводить до дефіциту часу і вирішення проблем і вносить підвищений ступінь невизначеності в оцінці ситуації; відображає непристосованість суб'єктів підприємництва до змін, які відбуваються у зовнішньому середовищі, але може бути обумовлена впливом внутрішніх чинників, не залежних від зовнішніх умов; передбачає два варіанти виходу з нього підприємства або успішне подолання фінансової кризи; являє собою крапку перетину в послідовності подій і дій, одночасно загрожуючи стратегічним цілям суб'єктів підприємництва; основною формою прояву виступає істотне порушення фінансової рівноваги суб'єктів підприємництва; має циклічний характер. Це дало можливість своєчасно виявити симптоми фінансової кризи та застосувати заходи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

— ліквід

2. Обґрунтовано, що система управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва є невід'ємною складовою управління сучасними суб'єктами підприємництва, що для її формування необхідно: визначити цілі управління фінансовою безпекою, які мають бути адекватними тенденціям зміни внутрішнього і зовнішнього середовищ суб'єктів підприємництва, їх внутрішньому фінансовому потенціалу, вибір перспективних напрямів їх розвитку, сформулювати принципи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва, які визначають вимоги до розвитку структури управління фінансовою безпекою в цілому.

3. Виходячи з проведеного порівняння на підставі виокремлених критеріїв (предмет, об'єкт, ціль управління, задачі, функції, принципи, методи та період управління) встановлено взаємозв'язок та взаємообумовленість фінансової безпеки та антикризового фінансового управління. Доведено, що ефективність системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва повинна забезпечуватися через реалізацію стратегії антикризового фінансового управління, зокрема використання його методів та інструментів.

4. За результатами проведеного аналізу каналів грошових коштів суб'єктів підприємництва виноробної промисловості встановлено їх невідповідність для фінансування ними своєї діяльності. Виявлено, що одним із

факторів впливу на джерела їх формування є довжина фінансового циклу. Обґрунтовано підхід до управління фінансовим циклом суб'єктів підприємництва, що дало можливість зробити висновок про вплив його довжини на обсяги грошових коштів.

5. Проведений аналіз підходів до оцінювання антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва виноробної промисловості, дозволив встановити, що результати за різними підходами відрізняються та не дають однозначної оцінки рівня антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва, наявності фінансової кризи та її масштабу у суб'єктів підприємництва.

6. Розроблено методичний підхід визначення ймовірності виникнення фінансової кризи на основі розрахунку показників чистого грошового потоку, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, що дозволило визначити наявність фінансової кризи та оцінити її масштаб у суб'єктів підприємництва, що підтверджує необхідність впровадження заходів управління фінансовою безпекою залежно від виявленого масштабу фінансової кризи, а також для оперативного контролю за прийнятими рішеннями.

7. Доведено, що ефективність управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва необхідно оцінювати через індикатор фінансової безпеки. В основу розрахунку якого закладено підхід, який базується на використанні критеріїв забезпечення антикризової фінансової стійкості. На підставі розрахованого індикатору фінансової безпеки проведено комплексний аналіз рівня антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва до фінансової кризи.

8. Запропоновано науково-методичне забезпечення до формування антикризової програми. Це дало можливість обґрунтувати відповідні етапи антикризової програми з урахуванням специфіки функціонування суб'єктів підприємництва та дозволило створити умови для ефективного управління фінансовою безпекою.

9. У межах антикризової програми систематизовано антикризові заходи, які розробляються для вирішення проблем, що виникають у суб'єктів підприємництва в залежності від виявленого масштабу фінансової кризи та виступають інструментом реалізації цілей функціонування суб'єктів підприємництва. До антикризових заходів віднесено: антикризові заходи за внутрішніми джерелами фінансування: (управління дебіторською заборгованістю, зворотний лізинг, збільшення виторгу від реалізації, реструктуризація активів); антикризові заходи за зовнішніми джерелами фінансування (трансформація боргу у власність, конверсія короткотермінової заборгованості в довготермінову, пролонгація заборгованості, поручительство, як кредитне забезпечення, списання заборгованості, кошти фінансових інститутів, надання санаційних кредитів, державні антикризові заходи); антикризові заходи за рахунок зменшення витрат: зниження собівартості продукції (зниження витрат на сировину і матеріали, на заробітну плату, на паливо та енергоресурси), скорочення витрат з чистого прибутку (уникнення штрафів).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Фучеджи В. И. Финансовая безопасность субъектов предпринимательства / В. И. Фучеджи // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – Курск. – 2014. – № 6. – С. 16 – 17. (0,2 друк. арк.)
2. Фучеджи В.І. Характеристика структурних елементів фінансової безпеки суб'єктів підприємництва [Електронний ресурс] / В.І. Фучеджи // Ефективна економіка. – 2013. – №12. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (0,6 друк. арк.)
3. Коваленко В. В. Методика діагностики ймовірності виникнення фінансової кризи на підприємстві (на прикладі виноробної промисловості) / В. В. Коваленко, В. І. Фучеджи // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – №4 (142). – С. 136–143. (0,44 др. арк.) *Особистий внесок здобувача: розроблено методичний підхід до діагностики визначення ймовірності виникнення фінансової кризи на підприємстві (0,22 друк. арк.)*
4. Фучеджи В. І. Діагностика, як елемент антикризового фінансового управління / В. І. Фучеджи // Хмельницький науково-теоретичний журнал «Наука й економіка». – 2012. – №5. – С. 58–62. (0,5 друк. арк.)
5. Фучеджи В. І. Антикризове фінансове управління підприємством в умовах кризи / В. І. Фучеджи // Науковий вісник. – 2010. – № 4 (105). – С. 163–172. (0,38 друк. арк.)
6. Фучеджи В. І. Особливості антикризового управління підприємством / В. І. Фучеджи // Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. – 2010. – № 38. – С. 361–366. (0,38 друк. арк.)
7. Фучеджи В. И. Концептуальные основы антикризисной финансовой устойчивости предприятия / В. И. Фучеджи // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – Курск. – 2013. – № 3. – С. 8 – 9. (0,1 друк. арк.)
8. Фучеджи В. І. Вплив фінансової кризи на підприємства виноробної промисловості / В. І. Фучеджи // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2010. – № 34. – С. 133–135. (0,38 друк. арк.)
9. Фучеджи В. І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства / В. І. Фучеджи // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 240 – 245. (0,58 друк. арк.)
10. Дейніс Л. М. Сутність антикризового фінансового управління підприємством / Л. М. Дейніс, В. І. Фучеджи // Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. – 2011. – С. 49 – 53. (0,31 друк. арк.) *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано економічну сутність антикризового фінансового управління підприємством (0,15 друк. арк.)*
11. Фучеджи В. І. Тенденції розвитку підприємств виноробної промисловості / В. І. Фучеджи // Науковий вісник. – 2011. – № 7 (132). – С. 33–42. (0,38 друк. арк.)

12. Дейніс Л.М. Механізм антикризового фінансового управління / Л. М. Дейніс, В.І. Фучеджи // Науковий вісник. – Одеса. – 2012. – № 5 (157). – С. 172–181. (0,44 друк. арк.). *Особистий внесок здобувача: доповнено складові механізму антикризового фінансового управління (0,22 друк. арк.)*
13. Фучеджи В. І. SWOT-аналіз як інструмент антикризового фінансового управління / В. І. Фучеджи // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2013. – ~~Випуск 9.~~ – 166 – (0,63 друк. арк.)

Публікації в інших виданнях

14. Фучеджи В. І. Антикризисное финансовое управление в обеспечении устойчивости системы управления предприятием / В. И. Фучеджи // Научный журнал «Новый университет «Экономика и право», Россия, Йошкар-Ола. – 2012. – № 4 (420) – (0,42 друк. арк.)
15. Fuchedji V.I. Control of financial cycle enterprises wine industry / Fuchedji V.I. // Sp-ka z o.o. «Nauka i studia», Przemysl, Poland. – 2013. – № 26 (94). – Р. 90– 95. (0,44 друк. арк.)

Матеріали і тези конференцій

16. Фучеджи В. І. Криза та причини її виникнення / В. І. Фучеджи // Сучасна економічна система та тенденції її розвитку на початку третього тисячоліття: Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 22 квітня 2011 р.) / Західноукраїнський науковий вісник, громадська організація «Західноукраїнське наукове товариство». – ~~Франківськ: Фоліант, 2011.~~ – ~~Вип. 2.~~ – С. 35 (0,19 друк. арк.)
17. Фучеджи В. І. Методики аналізу фінансового стану підприємств / В. І. Фучеджи // Важелі і механізми формування сталого розвитку економіки в умовах світової глобалізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конференції. Частина 2. (Тернопіль, 9–10 грудня 2010 р.) / Тернопільський інститут АПВ НААН. – ~~Тернопіль, 2010.~~ – (0,12 друк. арк.)
18. Фучеджи В. І. Характеристика інструментів антикризового фінансового управління підприємством / В. І. Фучеджи // Научная индустрия европейского континента: Міжнар. наук.-практ. конф. (Чехія, 27 листопада – 5 грудня 2012 р.). – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2012. – С. 53 – (0,19 друк. арк.)
19. Фучеджи В. І. Підприємства виноробної промисловості в умовах вступу до СОТ: оцінка результатів та прогнози / В. І. Фучеджи // Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Сімферополь – ~~Судак~~ 4 грудня 2010 р. / Самарський інститут бізнесу та управління, Консалт.-конфліктологічний центр. – Сімферополь: ВіТроПринт, 2010. – (0,32 друк. арк.)
20. Фучеджи В. І. Методи діагностики фінансового стану підприємства / В. І. Фучеджи // Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 29–30

травня 2012 р.) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Волинський національний університет ім. Лесі Українки та ін. – Луцьк: ПФ «Смарагд» 2012. – 315 с. (0,13 друк. арк.)

21. Фучеджи В. І. Розвиток виноробної промисловості в умовах економічної кризи / В. І. Фучеджи // Проблеми економіки підприємств у сучасних умовах: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 13–14 травня 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Національний університет харчових технологій та ін. – К.: НУХТ, 2010. – С. 42–43. (0,13 друк. арк.)
22. Фучеджи В. І. Методичний підхід оцінки антикризової фінансової стійкості підприємства / В. І. Фучеджи // Ринкова природа інституційних трансформацій сучасних економічних систем: Міжнар. наук.-практ. конф. (18–20 квітня 2013 р., м. Чернівці) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича та ін. – Чернівці, 2013. – С. 158–160 (0,25 друк. арк.)

АНОТАЦІЯ

Фучеджи В. І. Управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Одеський національний економічний університет, Одеса, 2014.

У роботі уточнено поняття «фінансова безпека суб'єктів підприємництва». Визначені класифікаційні ознаки фінансової кризи та її вплив на формування системи управління фінансовою безпекою. Обґрунтовано поелементну структуру системи управління фінансовою безпекою. Доведено, що основним каналом реалізації системи управління суб'єктами підприємництва є підсистема антикризового фінансового управління. Обґрунтовано взаємозв'язок та взаємообумовленість фінансової безпеки та системи антикризового фінансового управління суб'єктами підприємництва.

Обґрунтовано підходи до управління фінансовим циклом суб'єктів підприємництва у системі управління фінансовою безпекою. Проаналізовано підходи до оцінювання антикризової фінансової стійкості суб'єктів підприємництва виноробної промисловості. Розроблено та запропоновано методичний підхід до діагностики ймовірності виникнення фінансової кризи у суб'єктів підприємництва.

Доведено, що ефективність управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва необхідно оцінювати через індикатор фінансової безпеки. В основу розрахунку якого закладено підхід, який базується на використанні критеріїв забезпечення антикризової фінансової стійкості.

Розроблено науково-методичне забезпечення формування антикризової програми. Надано характеристику антикризових заходів для використання в системі управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва.

Ключові слова: антикризове фінансове управління, індикатор фінансової безпеки, фінансова криза, управління фінансовою безпекою.

АННОТАЦИЯ

Фучеджи В. И. Управление финансовой безопасностью субъектов предпринимательства Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Одесский национальный экономический университет, Одесса, 2014.

Диссертация посвящена теоретико-методическому обоснованию и разработкам практических рекомендаций по реализации системы управления финансовой безопасностью субъектов предпринимательства.

В результате исследования различных научных подходов, их обобщения, анализа и сравнения автором уточнено понятие «управление финансовой безопасностью субъектов предпринимательства». Автором обобщены теоретические аспекты управления финансовой безопасностью, определены классификационные признаки финансового кризиса и его влияние на формирование системы управления финансовой безопасностью, обоснованы методические основы формирования системы управления финансовой безопасностью.

С целью формирования системы управления финансовой безопасностью субъектов предпринимательства обосновано понятие, цель, определены функции, субъекты управления финансовой безопасностью. Автором установлено, что основным каналом реализации системы управления субъектом предпринимательства является подсистема – антикризисное финансовое управление. Установлена взаимосвязь и взаимообусловленность финансовой безопасности и антикризисного финансового управления, что определено на основании выделенных критериев (предмет, объект, цель управления, задачи, функции, принципы, методы и период управления).

На основании исследования и анализа научно-методических подходов к управлению финансовым циклом субъектов предпринимательства, в работе доказано влияние длины финансового цикла на потребность в денежных средствах и выделения факторов, влияющих на его длину. Проанализированы подходы к оценке антикризисной финансовой устойчивости субъектов предпринимательства. Разработан и предложен методический подход к определению вероятности возникновения финансового кризиса у субъектов предпринимательства, определению его масштабов на основе расчета интегрального показателя, который базируется на использовании метода таксономии.

Разработан методический подход к оценке положительных и отрицательных факторов влияния на развитие винодельческих субъектов предпринимательства методом SWOT-анализа, который позволяет определить степень проявления сильных и слабых сторон на субъектов

предпринимательства, а также включает оценку их конкурентоспособности с максимальным учетом особенностей винодельческой промышленности.

Для оценки уровня финансовой безопасности субъектов предпринимательства предложено определение индикатора финансовой безопасности. В основу расчета которого заложен подход, основанный на использовании критериев обеспечения антикризисной финансовой устойчивости. На основе проведенного расчета индикатора финансовой безопасности и определения масштаба финансового кризиса, предложено матрицу реализации функции управления финансовой безопасностью субъектов предпринимательства. Предложенная матрица реализации функции управления финансовой безопасностью субъектов предпринимательства позволила очертить направления управления финансовой безопасностью субъектов предпринимательства.

В работе предложено и обосновано научно-методическое обеспечение разработки антикризисной программы для субъектов предпринимательства, что позволяет при различных масштабах финансового кризиса выбирать систему антикризисных мер, которые систематизированы в рамках антикризисной программы и сформулированы антикризисные компетенции субъектов управления финансовой безопасностью субъектами предпринимательства. В диссертации систематизированы антикризисные мероприятия, а именно: организационно-правовые, финансово-экономические, управление персоналом.

Ключевые слова: антикризисное финансовое управление, индикатор финансовой безопасности, финансовый кризис, управление финансовой безопасностью.

SUMMARY

Fuchedzhi V.I. Management of financial security of business entities in Ukraine.– Manuscript.

The dissertation for attaining the scientific degree of Candidate of sciences in economics in specialty 08.00.08 – money, finances and credit – Odessa National Economic University, Odessa, 2014.

In this paper, the concept of ‘financial security of business entities’ is pinpointed. It defines classification criteria of financial crisis and its impact on the formation of financial security. Point-by-point structure of financial security management is substantiated. It proves that the main way to implement business entities management system is a subsystem of anti-crisis financial management. The paper substantiates the relationship and interdependence of financial security and anti-crisis business entities’ financial management system.

Approaches to the financial cycle of a business entities in the financial security system are confirmed. This thesis analyses approaches to evaluation of anti-crisis financial sustainability of business entities in wine industry. Methodological approach to forecasting of possibility of entities’ financial crises are developed and suggested.

This paper proves that the efficiency of financial security management of business entities shall be assessed through the financial security indicator. The basis of its calculation has an approach based on the use of anti-crisis financial stability criteria.

A soundly based guidance for the formation of an anti-crisis program is developed. This paper provides a specification of anti-crisis measures for use in the financial security management of business entities.

Keywords: anti-crisis financial management, financial security indicator, financial crisis, financial security management.

Відповідальний за випуск

Підписано до друку _____.

Формат 60х90/16. Обл.-вид. арк. _____.

Гарнітура Times. Тираж ____ пр.